

מצה כפולה ונפוחה

כפולות מעריכה

א. תשל"ז, בנוגע לועלגער כפולות (כפולות מעריכה) אמר לי מו"ר (שליט"א) זצוק"ל להורות שנוהגים להקל.

מו"ר מחמיר בכפולות מעריכה ושוברן בפסח

ב. תשכ"ג, תשכ"ה, ובתשכ"ח, אמר לי מו"ר (שליט"א) זצוק"ל שמעיקר הדין הכפולות ע"י העריכה או ע"י הרעדלין (בענין זה האחרון חזר להלן) אין בהם איסור כפולות מאחר שחוברו יחד בחזרה ע"י העריכה או ע"י הרעדלין, וכפולות היינו רק היכא שלא חוברו יחד, ורק החמיר מו"ר בפסח גופא אם מצא כפולה כזו הי' שוברה עם אצבע רוחב מסביב וזורקה (בענין אצבע מסביב, בשנים שאח"כ היקל ע"י להלן) ואמר מו"ר שבעת ביטול חמץ חושב גם על זה אבל לפני פסח לא שוברם כדי שיהי' לו מצות שלימות ללחם משנה והחמיר אף היכא שמצד אחד לא נראה הכפל כלל רק בצד השני, (כי בדרך כלל אף כפל מהעריכה נראה משני הצדדים שנקמטו ונדבקו זה על זה) אבל היכא שנראה רק חריץ במצה אפי' שפת החריץ עבה קצת ואפי' כן משני הצדדים אמר לי מו"ר שאין להחמיר כלל.

מו"ר בכפולות מעריכה אינו שובר אצבע מסביב

ג. בשנים יותר מאוחרות אמר לי מו"ר (שליט"א) זצוק"ל דהכפולות מהעריכה הם ממש כאחד ואין עליהם דין כפולה, וכן משמע מספיקותו של החמד משה המובא בביה"ל בסי' תס"א ס"ה בד"ה זו על זו, שמסתפק בדבוקים יחד בנשיכה דכתב דאפשר שנדבקו ע"י החמימות משמע דרק בכאלה יש להסתפק אבל במדבוקים ממש ע"י עריכה לא, ומ"מ שברם מו"ר בלי אצבע מסביב ובתוך הפסח, והוסיף מו"ר אף מרן החזו"א שחולק על החמד משה (חזו"א או"ח סי' קכ"ב ס"ק י') וסובר שיש להן דין כפולות זה ג"כ לא בכפולות של עריכה (ע"י להלן) אמנם בכפולות מהרדלין אמר לי מו"ר יש שאלה קצת של כפולה.

וכן אמר לי הגר"ח ק שליט"א בשנת תשל"ב שאביו מו"ר (שליט"א) זצוק"ל אמר לו שהועלגער כפולות אינם כפולות עפ"י דין ואמר לו הראי' מהחמד משה כנ"ל

ואעפ"כ אמר לו מו"ר שמחמיר לשוברן בעת האכילה בפסח ואינו שובר אצבע מסביב כן אמר מו"ר לבנו שליט"א.

עוד מצאתי כתוב אצלי משנת תשכ"ה אמר לי מו"ר רא"י שכפולות מהעריכה לא הוי כפולה מהא דאיתא במהרי"ל את המצה ששוברים ועוד פעם מגלגלים לאחר שהיתה כבר ערוכה יש להזהר שלא יהיו כפולות דשמא לא תתדבק היטב (כמבואר במ"ב סי' תי"ט ס"ק כ"ג) משמע מזה דאם נדבקו היטב אין חשש כפולה אף שניכר כעין כפולה מודבקת.

בכל חמירא בטל את הכפולות ששובר בפסח

ד. תשכ"ט, בענין ועלגער כפולות, (כפולות מעריכה) אמר לי מו"ר (שליט"א) זצוק"ל שמעיקר הדין מותר לאוכלם ולדעתו אין כל איסור בזה ואעפ"כ מו"ר החמיר שלא לאוכלם אמנם הרעדעל כפולות יש להחמיר כי בין שן לשן לא דבוק היטב, ושאלתיו אם שוברים בחוה"מ מה יעשה עם הכפולות ואמר לי שמכניסם לנייר וזורקם ולא צריך לשורפם ואף בכפולות ממש אין זה חשש חמץ מדינא דגמרא רק חומרת הפוסקים מטעם שמצאו במקום הכפולות כעין לחות לא אפוי טוב וזה הי' בזמנם שהמצות היו עבים, וכן בתנוריהם המצות נאפו מהחום ולא מהאש ממש, אבל במצותינו שהם דקים ונוסף לכך הם נאפים מהאש ממש כי בתנורים שלנו לאפית המצות האש הוא חזקה מאד אין בכפולות חשש כ"כ גדול כי מסתמא נאפה גם מקום הכפל רק לענין אכילה מחמירים אבל לענין לשרוף בחוה"מ ודאי דאין להחמיר ולשרוף, ועוד אמר לי מו"ר כי בכל חמירא בטל גם את הכפולות ושאלתיו הלא לפי טעם זה אסור להחזיקם בבית מטעם דשמא יבא לאכלם ואמר לי דאין לחוש לזה בכפולות ועוד לפי הנ"ל דאין בהם חשש חמץ גמור מדינא דגמרא ויכול להשאירם בביתו.

נתן לנכדו לשבור את הכפולות

ה. תשכ"ט כתוב אצלי, נכדו של מו"ר מ.ב. נ"י בן י"ג שנה ספר לי שמו"ר (שליט"א) זצוק"ל נתן לו ולאחיותיו לשבור את הכפולות, ואמר להם לשבור אצבע מסביב וסמך עליהם וספקות היו מראים למו"ר ואמר על הספקות שהראו לו שאלו מהכפולות שהם רק חומרא ומ"מ שברם.

אינו מדקדק בכדי נטילה בכפולות

ו. אמר לי הגר"ח שליט"א בשם אביו מו"ר (שליט"א) זצוק"ל, כשהוא שובר את הכפולות אינו מדקדק שיהי' בדיוק שיעור כדי נטילה ולפעמים זה פחות.

דעת מרן החזו"א בולעגער כפולות

ז. סיפר לי הגר"ח"ג שליט"א שהביא למרן החזו"א זצוק"ל מצה שהיתה קצת כפולה מהעריכה והיו דבוקים היטב ורק מצד אחד של המצה הי' ניכר הדביקות, ומצד שני היתה המצה חלקה, ואמר לו מרן שזו כפולה, והוסיף מרן כל דין כפולות זה חומרא ויש להחמיר גם בכפולה כזו, ואמר מרן לשבור עם אצבע מסביב. וכן סיפר לי הר"י"ב שליט"א שמרן החזו"א זצוק"ל נתן לו לשבור את הכפולות כמה ימים לפני פסח והראה למרן כפולות מעריכה ואמר לו לשברן עם כדי אצבע מסביב. (עי' חזו"א סי' קכ"ב ס"ק י'). (הוא שבר את הכפולות אצל מרן בשנותיו האחרונות כשמרן הי' גר עם מו"ר) וכן סיפר לי הגר"ח"ק שליט"א בתשל"ב כמדומה לו שמרן החזו"א הי' שובר את הכפולות מהעריכה עם כדי אצבע מסביב. אמנם מצאתי כתוב אצלי משנת תשכ"ה: אמר לי מו"ר (שליט"א) זצוק"ל כפולות מחמת עריכה הן מצד הסברא וגם לאחר עיון נראה שאינם בדין כפולות ורק מו"ר החמיר על עצמו ובימי הפסח הי' שוברם לפני האכילה ואמר לי מו"ר שזוכר שמרן החזו"א זצוק"ל הי' מושיב אנשים שישברו את הכפולות שבמצותיו לפני פסח ולא זוכר שמרן יאמר להם לשבור כפולות מהעריכה משמע שמרן לא הי' מחזיקם לכפולות, כן אמר לי מו"ר.

נדמה ככפולה

ח. הראתי למו"ר מצה שנתקמטה באפי' אבל קצוות הקמט לא נגעו זב"ז ורק הי' בתוכו חלל ומקום זה לא נגע ברצפת התנור ומראהו הי' בהיר (צהוב) ונראה כאילו לא נאפה ואמר לי מו"ר שודאי נאפה מחום התנור (כל המצה היתה אפוי') והאש נכנסת בחלל ואין כאן שאלה של כפולה וכשר, ורק אם קצוות הקמט נוגעים אז המקום הזה הוי כפולה.

הכפולות נתנו לילדים לפני פסח

ט. אמר לי הרמ"ב שליט"א נכדו של מו"ר זצוק"ל כששברו את הכפולות אצל מו"ר לפני פסח אמר מו"ר שאת הכפולות יאכלו הילדים שלפני הבר מצוה.

מצה נפוחה

י. תש"ל, הראיתי למו"ר (שליט"א) זצוק"ל מצה נפוחה שהקרום עלה בשני הצדדים ובאמצע הי' חלל, רק הקרום בצד אחד הי' שרוף יותר ושבור מחמת שהי' כפחם ושאלני מו"ר אם הקרום יצא שבור מהתנור או נשבר אח"כ, והתיר מו"ר מתרי טעמי

אחד דלא הי' בחלל הנפיחות שיכנס אגוז גדול שזה 2.4 ס"מ, סבר מו"ר דבעינן שגם בגובה החלל יוכל להכנס ולא רק ברוחב, ועוד אמר לי שבאחרונים מבואר שבמצותינו לא שייך נפוחה, והסביר מו"ר שרק בזמניהם שמצותיהם היו עבים כחצי טפח שייך חשש חמוץ בנפיחה משום שלא הספיק להאפות בתוכה עד שנתנפחה ונחמצה, אבל במצותינו שהן דקות הן נאפות מיד גם בתוכן ורק קרום עלה בשני הצדדים, ולא חיישינן שזה מחמת חמוץ רק מחמת האפי', ולפי"ז אף אם הנפוחה עובי' כגודל אגוז מותר. (עי' סי' תס"א ס"ה ברמ"א).

יא. תשל"ג הראיתי למו"ר (שליט"א) זצוק"ל כמה מצות נפוחות מאלה שאפיתי בתנור הגז של ויזניץ (עי' בענין זה לעיל) והכשירם מכמה טעמים א) כי קרום אחד הי' יותר עבה מהשני ואמר לי שזה כונת הרמ"א הנ"ל להיתר כי הקרום השני רק דק ודרך אפי' והי' ניכר דקותו כי הי' שחור עם נקב, והערתי אולי נשבר אחר האפי' ובשעת הוצאה מהתנור הי' שוה בעביו ולא חש מו"ר לזה. ב) נפוח גובהו 2.5 ס"מ, וזהו שעור אגודל, והוסיף לי מו"ר שהנפוחה האמיתית זה שיש בצק בפנים וחלל כמו שראה בצעירותו בלחמים הקטנים שהיו אופים בבית, וכל הנפוחה חומרת הראשונים ואין לחוש במצות הדקות שלנו.

מרן החזו"א אמר שבמצות הדקות אין נפוחה

יב. אמר לי הגר"ח שליט"א שמרן החזו"א זצוק"ל אמר לו שהמצות שלנו אין איסור נפוחה משום דנפוחה היינו ששני הקרומים שנחלקו ונפרדו שוים בעבים וזה לא בנמצא במצות הדקות שלנו, כי בעת שמתנפחים קרום אחד יותר דק מהקרום השני.

מצה שרויה

שרויה במי פירות

א. מו"ר (שליט"א) זצוק"ל הי' מחמיר לענין אכילת מצה שרויה (עי' סי' תנ"ח מ"ב ס"ק ד' ושע"ת סי' ת"ס ס"ק י').

לפני שנים אמר לי מו"ר שמחמיר בשרויה גם במי פירות לבד (עי' סי' תס"ב ס"ד בבהגר"א ד"ה ובמדינות ובמ"ב ס"ק ט"ו).

תשכ"ח, אמר לי מו"ר (שליט"א) זצוק"ל שהמחמירים בשרויה מחמירים גם עם מי פירות בלי כל תערובת מים, ואמר לי שתמוה לו מדוע יחמירו לבשל המצה רק